

ცნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

* * *

დრო განუშორდე ჩემს კავშენს,
მუდმივ თანამგზავს და შეგობარს!..
ოჰ, აღარ ძალ-შიძს ვზიდი ბორკილი...
მოგეკვდები... დაგლეწ წამების ჟვარსა!..

დეკ უფარდეს დღეს ცხოვრება,
ვისაც არა სწამს თავისუფლება,
ვისაც მოუხარა ქედი მტარფაფსა,
და შურაჩხუბო თავის უფლება!

მე კი არ ძალ-შიძს ვზიდი ბორკილი...
მოგეკვდები... დაგლეწ წამების ჟვარსა!..
დრო განუშორდე ჩემს კავშენს,
მუდმივ თანამგზავს და შეგობარს!..

ბ. ახოსპირელი

ი ა კ რ ე ლ ი

გერმანული ამბავი ჰენრი ბანდერისა

ლაპარაკი იაპონიის შესახებ იყო. მოხუცმა მიირომა ის იყო დასრულდა თავისი პასუხი დოქტორთან, რომელიც იაპონელთა სამხედრო მოთმინებასა და გამძლეობას ამტკიცებდა.

— სისულელეა, — ამბობდა იგი, — ყველა ეს ლაპარაკი გმირობასა და სიკვდილის უშიშროებაზე. რასაკვირველია, იაპონელნი გულდაბიძებნი არიან, მაგრამ ყველამ იცის, რომ აღმანის თვისებაა თანაუგრძნის პეტარას, უღონოს. ომშიაც ისევე ხდება, როგორც ცხოვრებაში. საკმაო ერთხელეც დასძლიოს ერთმა მეორე, — რომ ამის კიდევ დამარცხება მოჰყვება, როგორღაც ინერციულიად. მერწმუნეთ, ბატონებო, იაპონიას რომ წაეგო პირველი ბრძოლა, — სულ სხვანაირად დატრიალდებოდა საქმე.

მიიროს შემდეგ მდიდარმა კომერსანტმა წამოიწყო.

— ვგონებ, ჩვენ ჯერ კიდევ არ ვემზადებით წასასვლელად? მინდოდა მეამბნა თქვენთვის ერთი პატარა ამბავი. ეს ამბავი მოსაწყენიკ არაა და შესაძლებელია გამოსადეგიკ იქნეს იმისთვის, თუ რა საცნაოდ ახსნიათეს იაპონიის ხალხს.

ჩვენ სურვილი გამოვთქვით მოგვემინა ეს ამბავი და კომერსანტმაც დაიწყო.

— როგორც მოგვსენებათ, წარსული წელი ბერლინში გავატარე. იაპონიიდან თან წამოვიყვანე მზარეული, სახელად ნიში, ორი წელიწადი მემსახურებოდა და ამ წლის განმავლობაში არა თუ მშვენიერი მზარეულობა გამოიჩინა, მშვენიერა მოსამსახურეკ იყო. ჩვეულებრივად, ეს ორი ღირსება ერთად მოუთავსებელია, მაგრამ ნიში იშვიათს მოვლენას შეადგენდა. ერთხელ ჩემმა კლამმა მიახრა, ნიში მიდისო. ეს სიტყვები ისეთის კლოთი გამოსთქვა, თითქო მე გყოფილიყო ამისი დანაშაუმი.

— მე აქ ათვრე მუაში ვარ, — თავს ემართლულობდი მე. — რა დემართა, თუ იცი?

— რაღაც ბრინჯის ქაღაზე ლაპარაკობს.

ღიმილი ვერ შევიკავე და ვთხოვე ჩემს კოლს, რომ ჩემთან შემოევხვენი ნიში.

წყნარათ, დაფიქრებული შემოვიდა მზარეული ჩემს ოთახში.

— მე მითხრეს, რომ შენ ჩვენგან წასვლა გინდა?

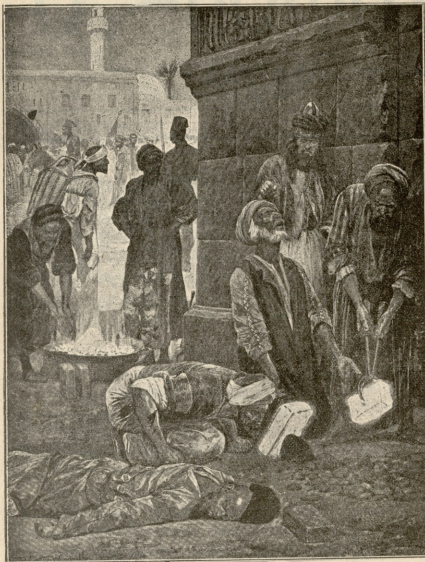
— დიახ, ბატონო... უნდა ბრინჯის ქაღაზე ვაცხო. — ჩემს კითხვაზე, — ხომ არ გავიღებ შენთვის, — ნიშიმ შემდეგი პასუხი მომცა ჩვეულებრივად დამტყრეულისა და დამახინჯებულის გერმანულ ენით: „ნიში alright... ნიში ათი დღით მიღის ჰამბურგს. ნიში მამა ჰამბურგშია მზარეულად: ჩქარა დიდი დღესსაწულია და ნიშის მამამ არ იცის ქაღაღის ცხოება“.

მიხედი. იგი მთხოვდა დროებით დამეთოხვნა. ნიშიმ განაგრძო: „ნიშის ჰყავს ამხანაგი ტოკიო. ის იმუშავებს ნიშის

მამავლის მოლოდინში. — სურათი ზიხელისა.

დამრუნებამდე. ტოკიო კარგი მზარეულია. იმის მამა ჩვენში დიდი კაცია.“

შეშ.—მამადინი მოაკვლან, რომელიც ნახეს მამადის საფლავი, გადსწყვიტეს, რომ თვალთაგან ხილვა საჭირო აღარ არის და გაზურბულს აფურეზე ცქერით იბრმავებენ თვალსს.

გვიგე, რომ ტუკი საელოზოში მსახურება და სთხოვა საელოზს, ნებას მისცემდა თუ არა, რომ ნიშის მაგიერად ემუშავა. ტუკი აკატოუასთან აღარ მსახურებს, ტუკი უადგილო არის. მე დავეთანხმე ნიშის სათხოვარს და ვკითხე, როდის აპირებ წასვლას მეთქი.

- ამ წუთში, ბატონო.
- მეტე სად არის შენი ახანავი?
- სამხარეთლოში.

ნიში ზრდილობიანად დამიკრა თავი და მხიარულად გაიღიმა. მეტე მავრად ჩამოგვართვა ხელი მე, ჩემს ცოლსა და შვილს და დინჯის მამიჯით გავიდა. კარებთან ერთხელ კიდევ შეჩერდა, ერთხელ კიდევ დაგვიკრა თავი და გაქპრა.

როდესაც ნიში წაიდა, ჩემმა ცოლმა მიხზარა, ის აღარ დაბრუნდება.

— სისულელეა, — მიუგე მე, — ათის დღის შემდეგ აქ იქნება.

— ენახოთ! — სთქვა ჩემმა ცოლმა. მე გავცანი კიდევ ნიშის მოადგილეს, მაგრამ მინცა და მინც არ მომეწონა.

ვეცადე დამეშვიდებინა ჩემი ცოლი. — ათი დღე საუკუნე ხომ არ არის მეთქი.

ნიშის წასვლის შემდეგ ჩვენს სახლში დიდი ცვილილება არა მომხდარა. ნიშიმ სიმათლე სთქვა: იმის მეგობარი კარგი მხარეული გამოდგა, მხოლოდ ხელზე სამსახურს არას გზით არ დასთანხმდა.

— ტუკი მხარეულია, — ის იყო ერთად ერთი პასუხი ყველს ჩვენს შენიშვნაზე.

აქსაკვირებია, ჩემი ცოლი ვერაფრად ეწყობოდა ტუკის და მოუთქნელად ელოდებოდა მეთაე დღეს. ბოლოს ნიშის მოსვლის დროც მოვიდა, მაგრამ იმისი არა ისმოდა. ვაიდა კიდევ ათი დღე.

როგორღაც აზრად მომივიდა ტუკისათვის მეკითხნა, თუ იცოდა, საით გაქპა ნიში. ვუთხარი მხარეულისათვის დედახნით. მოსამსახურე დაბრუნდა და შეგვატყობინა, რომ ტუკიც აღარსადა სჩანსო. ამის შემდეგ აღარც გვინახავს იგი. ჩემი ცოლი შეუწუხებული იყო და თავს მხოლოდ იმით ინუგეშებდა, რომ ბოლოს მაინც ის გამოდგა მართალი. მეტი რა ჯანი გეკონდა, ადგილობრივი მხარეული უნდა აგვეყვანა. მხარეული ქალს კი არას გზით არ ავიყვანდი. დავიკრეთ მხარეული, რომელიც ჩემს ღელისას სვამდა, ჩემს სივარებს შეეცქეროდა, მაგრამ ყველა ამასთან ჩინებულადც ასრულებდა თავის საქმეს.

ღრმად გაიარა და ნიში გადაგვიწყდა. მაგრამ რამდენისამე თვის შემდეგ მივიღე პაკეთი რუსულის მარკითა და შტემპელით. გავსენი და ენახე წერილი, აგრეთვე ხისაგან გამოქანდაკებული მშენებელი იაპონური პაწაწა ნავი. ეს წერილი ყოველთვის თან დამატეს ხოლმე; ცუდი ნაწიხა, მაგრამ ამ სასაცილო ნაჯღანის იქიდან, რომელიც ასოები უნდა გამოვსახათ, უცვლელად გამოიყურება კეთილშობილი სული ჩემთან მხარეულად იმყოფისა.

მომამე გამოიღო უბის წიგნიდან დაქმუნული ქაღალდი, ფრთხილად გასწორა და წაიკითხა:

„ძვირფასო ბატონო, ქალბატონო და ბიჭუნავ! გწერთ თხოვნი მამაკრით. ნიშიმ მოგატყუილაო თქვენ. ნიშის ცხლა არ უნდა იცრუო — ხელო მოკვდება იგი. რუსის სალოდათებმა დაიჭირეს ნიში და იმისი მშა იმ დროს, როცა ისინი ბრინჯის ქადა აცხობდნენ ხილის ასაფუტებლად. ნიში ხშირად იგონებს თავის ბატონს, ქალბატონს და ბიჭუნას, იგონებს წარსულ დღეთ. მაგრამ ნიში ბედნიერია ცხლაც, რუსის აფიცერი კარგად ეპყრობა იმას. აფიცრმა მისცა ფიკარი, რომ ნაწი გავკეთებინა ბიჭუნასათვის. უმდაბლეს სალომს გატღვნი თქვენი ერთგული ნიში“.

როდესაც ეს წერილი წაიკითხე, ბატონებო, ურგებურად ცრემლები გადმომცვიდა. მე არც მკვებენა ამისა. მაგრამ საქმე ამით არ გათავებულა.

ორის კვირის შემდეგ მე და ჩემი ცოლი ნიცას გავცეგზავრეთ. იქ ენახეთ რამდენიმე დაქრილი რუსის აფიცერი, რომელნიც ნიცაში მოსულიყვნენ საწაშლებლად. ერთი მთავანი იმეგ სასტუმროში იდგა, საცა ჩვენ ჩამოვბრთი. ის ჯერ ისე ახალგაზრდა, მაგრამ საქმაოდ განათლებული და მოხდენილი კაცი იყო. ჩინებულად იცოდა გერმანული ენა. იალუსთან ბრძოლის დროს იყო დაქრილი, ჩვენ ჩქარა დაეუბლოვდით ერთმანეთს. ერთ საღამოს ტერასასზე ვიჯექით და დროსკი (ასე ეძახდნენ იმას) იმის ამებეს გვიამბობდა.

„როგორც მოგხსენებთ, — ციმბირის გზა ჩვენი უმთავრესი ბურჯია და მასთან ჩვენი უმთავრესი სუსტი ადგილიც. ეს

გათრავი აჯამი, რომელმაც თავის ნკათი კათარა კაღე.

განსაკუთრებით ესმოდა იპონელებს და თავიდანვე ყოველი ლონე იხმარეს ამ გზის წასახდენად. დაახლოებებით, ბაიკალიდან

500 ვერსის მანძილზე, ევროპისაკენ, ეს გზა დიდ მდინარესა სკრის. ამ მდინარეზე აგებულია ხიდი, რომლის სიგრძე 100 მეტრამდეა. ხილზე გაყოლებულია ერთ-პირი ლიანდაგი გზისა, დასავლეთ ნაპირას კი გაშენებულია ტიპიური პატარა ქალაქი რ*. ამ ადგილას 50 კაცით გამოგზავნეს, რომ ხიდი დამცვა და თვალ უყრი მდებარეობისა გზისათვის. წყლის ორსავე ნაპირის და აგრეთვე ხიდს ქვეშ დარაჯები დაეყენე. ყოველ ღამეს ჩამოვივლიდი ხოლმე და ვუხსნიდი სალდათებს, მეტის უყრადღებით მოპარობდნენ თავიანთი საქმეს, რადგან ამას შეტად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა.

1-ლ აპრილის დამეს ამგვარადვე ჩამოვიარე სადარაჯოებში. საშინელი ამინდი იყო. სახარელი თოვლ-ბუქის კორიანტელი ტრიალებდა. უკუნეთი ღამე იდგა. ძლივს დიდის გაპირებებით მივღწეე შუა ხილამდე; ამ დროს შემომესმა ფრთხილი წკრიალი რკინეულისა. სწანდა, ვიღაცა ხმალსა ჰლეწავდა. მერე ისევე ველოდებოდი მიქუმდა. უცებ მოვიფიქრე, რომ განაპირ ბურჯაზე ვიდებო. მივედი დამის დარაჯთან და ვკითხე, საექუო ხომ არაფერი შეგინწნავს მეთქი. არა მინახესრაო, მიხასუხა სალდათმა. და ეს ადგილია ვასაეებიც იყო: ამ მხურობასა და გუგუნ-ახილში, რაც ირაველი იდგა, რას ვაგებდა ადამიანი. უკან გამოგებრუნდი, ხიდის რიკულბთან დავიხარე და ყური მივივყარ. ყველაფერი წყნარად იყო. არ შეიძლებოდა მოვტყუებულიყავი. მოუთმენლად მოველოდი განათიდას და მზის პირველი სხივი ამოსტურცნა თუ არა, საექუო ადგილისაკენ ვაგებართე და ბინოკლით თვალვირება დავუწყე. დავაკვირდი თუ არა, მაშინვე შევნიშნე ვიღაც კაცი, რომელიც უძრავად გაწოლილიყო ხიდს ქვეშ, სწორედ იმ ადგილას, სადაც რკინის ნაწილები ქვით არიან შეკრულნი. საჩქაროდ დავუძახე ჩემებს. კიბისა და თოკის დახმარებით ჩაჩინდნენ ხიდს ქვეშ და სრულად გაუქირებულად დაიჭირეს ორი იაზონელი, ერთი ტოპარა დინამიტო, წალკატები და ჩაქუჩები. თუმცა გამოიკრა, რომ ორივემ იცოდა გერმანული, მაგრამ ჩემს კითხვაზე—როგორ განდით ხიდს ქვეშ ან დინამიტი როგორ მიიტანეთ მეთქი,—პასუხი არ მომცეს.

ერთად ერთ კითხვაზე მომადირსეს მხოლოდ პასუხი: ვკითხე, რა იმედი გქონდათ აფეთქების დროს თავის გადაარჩენისა მეთქი. ერთმა იმათგანმა სითის გულგრილობით მომიგო: „ჩვენ აზრალად არა გვექნადა გადაარჩენაო,“ რომ ეს გულგრილობა არასოდეს არ დამაიწყებდა.

ორივეს დახვეტა ვადუწყებტეს. სიკვდილით დასჯის წინა დღით ერთმა იმათგანმა, სახელად ნიშმი, ნებართვა გამომთხოვა თავის საცოლესათვის გამოსათხოვარი წერილი მიეწერა ტოკოში, აგრეთვე წერილი მიეწერა ერთ ვიღაცა ბატონისთვის მერტოში, ამათთან ერთად ვადმოქცა ხისგან გამონაქეთული ნავი და მთხოვა იქ გამოეზაუნა ეს ნავი, სადაც ბერლინის წერილი იყო ვასაზგანი. დილას ორივე დახვრიტეს. საიდგანლად ემოვნათ თეთრი ტანსაცმელი და ამ სამოსელში ვასაოკრად ჰგვიანდნენ ბავშვებს. ერთ ერთი იმათგანის გვიანში სალდათებმა იპოვნეს შეგვიწერილი პლანი ტიპირის რკინის გზისა, რომელზედაც მახლობელი ხიდი შავათ იყო შენობაზული. ორივე შეურყეველის დამშვლდებით მოკვდა; ხოლო ნიშმის ლიმილიტ-ი უკრთოდა ბავშვით თუანყო სახეზე.“

როდესაც აფიცრმა დასრულა ეს ამბავი, მე უნებურად ავდებდი და მოშორებოდი ვაგიათ. თქვენ, რასაკვირველია, მიზღვდით რა განიზაბა უნდა ვანმცადე მე იმ წუთის. პირველდეს აფიცრის ვაჩვენე ნიშმის წერილი. ის გამოცემული დარ-

ჩა ამ საკვირველის შემთხვევით და ხელად ასწია კიბე ჩემის ტუტის მოსაჯახუნებლად, როდესაც დვეუსტი, რათა შენდობით მოგვეტყნებოდა თავგანწირული შვილი ამოაქვალ მზის ქვეყანისა.

განდგეილი.

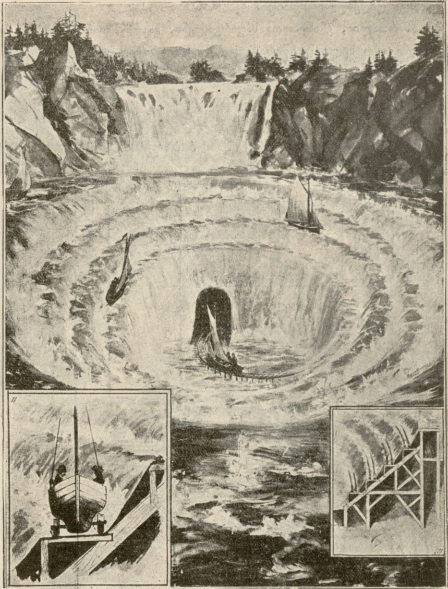
სდუშა

(თარგმანი)

სდუშა დიდებული შერიფი. მის წინ მაგიდაზედ საფარგალენის, მახმედ-ფაშის მკვლელის, სიკვდილით დასჯის გადაწყვეტილება ილა.

შერიფი დიდხანს ხელში კალამი გეირა. რამდენჯერმე უწყე მობიანა კალამი ვადწყვეტილებასთან „ვამტკიცე“-ის აღსაბუქდით, მაგრამ ხელი არ ემოჩრილებოდა და თვისდა უნებურად უკან მიჰქონდა.

დიდებული შერიფი საფარგალენს მშვენიერად იცნობს. ასსოგს საფარგალენი ჯერ ისევე ბავშვი, როდესაც თავშეშეული ქუჩებში აქლუნებს დასდევდა და აზიზიანებდა, ასსოგს

ამერიკელების ახალი გასართობი. ხელოვნური ჩანჩქერი და მორცხვა გაეთქული. წყალი საშინელის სისწრაფით ჩამოქოლილბს, ტრიალებს და ვაღის. ამ მორცხვში ნებდით დღიან. ნავი წყალს სწრაფად მოაქვს და ჰჭრება. ერთის შედეგით, საშინელი და სახიფათოა, მაგრამ ნაგები თვლებზე დგას და ისე მისილილბს რილსებზე. უბედურება შექლებულია.

ეს ახალგაზდა ვაშკაცო, როდესაც ქუჩაში გამოვსარლობ კიტის ცნუტს, რომლისათვისიც ძალეით მივსით. ასსოგს აგრეთვე ისიც, რომ საფარგალენი უტკობთემ ვაშკვე ერთ წარჩინებულ უტკობლს, რომელიც ჩამოსულიყო ვრამბეთის

სიმშვენიერების დასათვლიერებლად და გასათბობათ მის მხე-
რველ შვის სხივებით. საფარგალენი კი ხანი იყო უცხოეთში
და ბევრი რამ შეისწავლა კიდევ იქ. დაბრუნდა სამშობლოში
საფარგალენი მაინც, როდესაც მისი მოხუცებული მამა უკვე
მომკვდარიყო და დედა კი დაბრმავებული ქუჩა-ქუჩა დადიო-
და და მთხოვრობდა.

უცხო მხარეში ყოფნამ, დაკვირვებამ და ცხოვრების
შესწავლამ მეტად გაანათლეს საფარგალენის ქუცა და გონება.
სამშობლოში დაბრუნების უშალ მოჰყვა ქადაგებას, აკონტენ-
და ყველას, როგორ ცხოვრობენ უცხო მხარეში, ვინაიდან
სურდა სხვებიც გაენათლებინა და გაეუმჯობესებინა ამათი ყო-
ფა-ცხოვრება, მაგრამ საფარგალენის ასეთი საქციელი ფაშას
არ მოეწონა: ამას კარგად ესმოდა, რომ ხალხის განათლება
და ერთ-პირობა გამოიწვევდა მითქმა-მოთქმას და საბოლოოდ
დაუკარგავდა მათ ბრმა მორჩილებას და აი ამიტომ ფაშამ გა-
სცა ბრძანება შეეპყროთ საფარგალენი და ჩემწყვდიათ ისეთ
საკანში, სადაც უფრო მეტი სინესტე და ბნელი იყო, რათა
სამუდამოდ მოესპოთ მისთვის ხალხი ხალხის გაღიძობისა.
სინესტისგან საფარგალენს დასცივდა კბილები და მთლიან
გაქადარადა, მით უმეტეს, განათვისუფლების უშალ, არამც
თუ სწავლების თავი არ დაინება, მოჰყლა თვით ფაშაც.

სდუმდა დიდებული შერიფი.

მას, მართალია, ენანებოდა საფარგალენი, მაგრამ მაინც
იძულებული იყო ხელი მოეწერა გადაწყვეტილებას, რათა
არ დაეკარგა ხვანთქრის წყალობა და პატივი.

კალიმი ხელახლა მიუხაზოვდა გადაწყვეტილებას, მაგრამ
პირველ ხსის გამოსახვასთან ერთად ვაჩრდა ერთ ალავას.

ხვანთქრის წყალობა! მოიგონა კიდებულმა შერიფმა
თავისი წარსული; მოიგონა უხვი ჯილდოობა მისი, ვინაიდან
ხვანთქარი ერთგულდებში ყველაზედ ერთგულად სთვლიდა.
გადაწყვეტილებაზედ ხელის მოუწერლობა და მისი განდევნა,
მოკლება მისის წყალობისა და შეცვლა ყოველისა ხვანთქარის
რისხვით ერთია. მის გულს აღარ მოემატება აღარც ერთი
ვარსკვლავი, აღარ ეყოლება ხელქვეითი, აღარავის აღარ
ეშინება მისი და იძულებული იქნება დალიოს თავისი უკა-
ნასქნელი დღენი ბრწყინვალეების და დიდების შორის.

კალიმი კიდევ მიუხაზოვდა გადაწყვეტილებას, მაგრამ
ისევ მოშორდა უშალ.

საფარგალენი მშვენიერი შვილები ჰყავს. თავიანთ უშანკო
თვალებით ესენი უუპურებენ ქვეყანას და აღმამანს. მათ არ
ესმით, რომ ეს ხალხი, რომელიც მათ გარს ახვევიან, მზად
არის მოუპოსოს სიცოცხლე მათ მამას, ვინაიდან მან მოჰყლა
კაცი, რომელმაც შეზღუდა მისი თავისუფლება.

გადაწყვეტილების ხელის მოწერა და ამათ მამის სიკო-
ცხლის გამოსაღწევა, თუ მისი სიკოცხლე და ხვანთქრის წყა-
ლობის მოკლება?

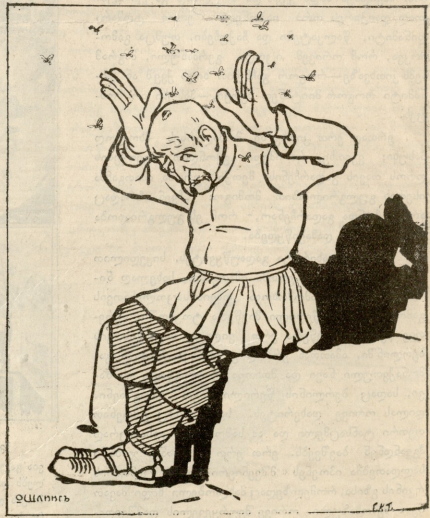
სდუმდა დიდებული შერიფი...

გ. მ — შვილი.

ჭ ა რ თ უ ლ ი ა ნ დ ა ზ ე ბ ი

თუგზას სთქვა: სათქელი ბევრი მატეს, მაგრამ ხირი წუღითა
მატეს სესქო.

არა მწყვეთ იებნებო, შემთავდომის ბუნსავითა
(ბუზები შემოღვამზე სკველის წინა მწყვეთი იებნებან).

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. მ. ჯაბაძე